

Nr 184.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa byggnadsfrågor m. m. inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde; given Stockholms slott den 8 mars 1946.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Tage Erlander.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 mars 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Erlander följande.

I 1946 års statsverksproposition (Kapitalbudgeten, bilaga 7, punkten 15) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna för budgetåret 1946/47 beräkna ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

Sedan detta ärende numera färdigberetts, anhåller jag att ånyo få anmäla detsamma. I samband härmed torde jag få anmäla vissa andra byggnadsfrågor inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde.

1. Vissa byggnadsfrågor vid dövstumskolorna.

Manilla.

På förslag av Kungl. Maj:t (propositionen nr 221) beslöt 1945 års riksdag (skrivelsen nr 425) att upphäva riksdagens år 1942 fattade beslut om nedläggande av en av de nuvarande fyra upptagningsskolorna för dövstumma barn. Riksdagen fann sig jämväl böra godtaga Kungl. Maj:ts förslag, att södra, västra och norra dövstumskoldistriktens upptagningsskolor fortfarande skulle vara förlagda till respektive Lund, Vänersborg och Härnösand. Till frågan om förläggning av östra dövstumskoldistriktets upptagningsskola — nu förlagd till Manilla — ansåg sig riksdagen i likhet med departementschefen icke för det dåvarande böra taga slutlig ställning. Riksdagen framhöll dock angelägenheten av att detta spörsmål utan alltför stor tidsutdräkt bringades till sin lösning, enär det syntes riksdagen otillfredsställande att låta undervisning av dövstumma pågå någon längre tid i lokaler av den beskaffenhet, som manilaskolan erbjöde, innan erforderlig reparation och modernisering verkställdes.

De sakkunniga, som jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande av den 26 oktober 1945 av mig tillkallats för att inom ecklesiastikdepartementet biträda med utredning och avgiva förslag rörande dövstumskolväsendet och därmed sammanhängande frågor, vilka sakkunniga antagit benämningen *1945 års dövstumutredning*, ha i skrivelse den 6 februari 1946 gjort framställning om utverkande av ett belopp av 80 000 kronor för provisoriska restaureringsarbeten vid dövstumskolan å Manilla. Utredningen har därvid framhållit, att utredningen vid sin prövning i enlighet med utredningsuppdraget av frågan om den framtida förläggningen av östra dövstumskoldistriktets upptagningsskola funnit skäl lösbryta denna fråga från utredningsuppdraget i övrigt. Utredningen har därvid kommit till det resultatet, att uppförande av nybyggnad för skolan i Stockholm eller dess förorter — dock på annan plats än Djurgården — vore att föredraga framför en ombyggnad. Med hänsyn till att färdigställandet av en nybyggnad måste beräknas taga åtskillig tid har utredningen emellertid ansett sig böra föreslå vissa provisoriska förbättringar av de nuvarande dövstumskolbyggnaderna å Manilla. Av dövstumutredningens framställning torde här böra återgivas följande.

Frågan om förläggningen av östra dövstumskoldistriktets upptagningsskola har av utredningen först granskats med hänsyn till geografiska synpunkter och befolkningsfördelningen inom distriktet. Därvid har utredningen liksom tidigare skolöverstyrelsen funnit en placering av skolan i Stockholm eller dess omedelbara närhet önskvärd. Huvudstadens centrala läge i distriktet, dess goda kommunikationer med distriktets alla delar samt dess höga och växande invånarantal torde ur de ifrågavarande synpunkterna särskilt böra nämnas. Styrelsen för Manilla dövstumskola har vid sammanträde med utredningen betonat önskvärdheten av att genom skolans förläggning inom Stockholms stad eller dess närmaste förorter det relativt stora antalet elever från nämnda

orter fortfarande erhåller möjlighet att under terminerna uppehålla kontakt med sina hem. Även utredningsmännen ha vid sina överbåganden ansett den av manillastyrelsen framförda synpunkten värd beaktande. Som alternativ kunna därvid ifrågakomma ombyggnad av de nuvarande skolbyggnaderna på Manilla med eller utan tillbyggnader, nybyggnader för skolan på den nuvarande tomten på Djurgården samt nybyggnad på annan plats.

Utredningen har prövat dessa alternativ främst ur pedagogiska, byggnads-tekniska och ekonomiska synpunkter. Därvid har utredningen, vad först avser eventuell ombyggnad av den nuvarande skolbyggnaden, funnit de yttranden i frågan, som av byggnadsstyrelsen vid olika tillfällen avgivits, så avgjort tala mot en ombyggnad, att det inte kan anses försvarbart att ifrågasätta en sådan. Byggnaden, som på grund av sin ålder torde få anses uttjänt, är nämligen synnerligen svår att omforma efter nutida krav på en internatskola. Byggnadsstyrelsens chef har vid förfrågan meddelat, att ämbetsverket vidhåller sin tidigare uppfattning i fråga om önskvärdheten av en nybyggnad i stället för ombyggnad av manillaskolan.

Enligt tidigare av byggnadsstyrelsen gjorda beräkningar skulle kostnaderna för hel nybyggnad icke avsevärt överskrida kostnaderna för en ombyggnad med erforderliga tillbyggnader. Detta förhållande synes utredningen starkt tala för en lösning av frågan genom uppförande av nybyggnad. Härför synes ytterligare tala bland annat den frihet i fråga om val av tomt för skolan, som ett nybyggnadsprogram medger, samt i någon mån även det förhållandet, att ombyggnad av den nuvarande skolbyggnaden skulle medföra olägenheter för elevernas undervisning och förläggning under den tid arbetena påginge.

Vad avser skoltomten vill utredningen framhålla, dels att den nuvarande manillatomten icke lämnar erforderligt utrymme för tillbyggnader, dels ock att det under alla förhållanden är önskvärt att för skolan erhålla friare tomtutrymmen än de manillaskolan erbjuder.

Utredningen vill även fästa uppmärksamheten på att förhållandet, att, därest ett nybyggnadsprogram kommer att genomföras, det kan ifrågasättas att genom externering av de äldre eleverna nedbringa kostnaderna för nybyggnaderna. Utredningen kommer senare att pröva frågan om externatsystemets för- och nackdelar ur skilda synpunkter.

Utredningen är sålunda liksom tidigare skolöverstyrelsen och byggnadsstyrelsen av den uppfattningen, att *uppförande av nybyggnad för skolan på annan plats än Djurgården i Stockholm eller dess förorter är att avgjort föredraga framför en ombyggnad*. Utredningen har för avsikt att undersöka olika alternativ för dövstumskolans förläggning och sedermera inkomma med förslag angående nybyggnad å därför lämplig tomt.

Utredningen anser emellertid, att manillaskolans lokaler äro i sådant skick att det inte kan anses försvarligt att ens provisoriskt, under tiden intill dess en nybyggnad uppförts där, låta dövstumma barn erhålla vård och undervisning. Utredningen har i denna fråga samrått med skolöverläkaren, som ur skolhygieniska synpunkter kraftigt förordat vissa omedelbara åtgärder. I detta sammanhang vill utredningen även erinra om, att riksdagen i sin skrivelse 1945: 425 framhållit, att det syntes riksdagen otillfredsställande att låta undervisning av dövstumma pågå någon längre tid i lokaler av den beskaffenhet, som manillaskolan för närvarande erbjuder. Utredningen har därför i samråd med byggnadsstyrelsen uppgjort ett förslag till provisorisk restauration av manillaskolan, avseende uppdelning medelst skärmväggar av de stora och otidsenliga sovsalarna i mindre enheter, anordnande av en sovavdelning för

ett antal gossar i vissa för närvarande såsom lärosalar m. m. utnyttjade rum i våningen 3 trappor samt insättande av toaletter och tvättställ i anslutning härtill, förbättring av belysningen i lärosalarna, inredning av två nya lärosalar, förbättring av tandläkarmottagningen, anskaffande av skåp till eleverna för deras privata tillhörigheter, viss uppsnygning av sov- och undervisningslokalerna, inrättande av diskrum med diskmaskin, inredning av nytt skolkök m. m. För förslaget finnes närmare redogjort i bilagda, inom byggnadsstyrelsen utförda kostnadsberäkning.

Kostnaderna för de föreslagna åtgärderna ha av byggnadsstyrelsen beräknats till 80 000 kronor inklusive kostnaden för skåp för eleverna, vilken kan beräknas uppgå till cirka 4 000 kronor.

I kostnadsberäkningen upptages även för installering av värmeledning samt utförande av vissa sanitära arbeten m. m. i gymnastikbyggnaden en summa av 39 000 kronor. Utredningen har på grund av att skolans rektor förmenat, att starka skäl talade för en modernisering av gymnastikbyggnaden, låtit verkställa ifrågavarande beräkning. Utredningen, som visserligen finner ifrågavarande modernisering vara ett önskemål, anser dock icke motiverat att för den korta tid, som avses, på gymnastikbyggnaden nedlägga så avsevärda kostnader.

Under hänvisning till vad i det föregående anförts får utredningen hemställa, att ett belopp av 80 000 kronor anvisas för provisoriska restaureringsarbeten vid dövstumskolan å Manilla att utföras i huvudsaklig överensstämmelse med vad utredningen i det föregående förordat.

Skolöverstyrelsen och *byggnadsstyrelsen* ha funnit de av dövstumutredningen föreslagna åtgärderna påkallade och ha icke haft något att erinra mot bifall till framställningen.

Mogård.

På förslag av Kungl. Maj:t (propositionen 1943: 269, sid. 6 ff.) beslöt 1943 års riksdag (skrivelsen nr 415) inköpa egendomen Mogård i Finspångs köping för att vårdanstalten för dövstamma med komplicerat lyte skulle kunna förläggas till en jordbruksegendom. Beslutet om inköp av nämnda egendom tillkom efter jämförelse mellan olika egendomar, därvid bland annat togs hänsyn till nybyggnadskostnaderna. De preliminära byggnadsprogram, som då framlades av skolöverstyrelsen, omfattade omedelbart erforderliga byggnadsarbeten till en kostnad av 375 000 kronor och framtida byggnadsarbeten till en kostnad av 125 000 kronor. I propositionen framhölls, att anstaltens förflyttning kunde ske först sedan vissa byggnadsarbeten utförts, i främsta rummet en nybyggnad för inkvartering av skolhemmets elever och arbetshemmens skyddslingar. För utförande av dessa byggnadsarbeten anvisade riksdagen samtidigt för budgetåret 1943/44 ett investeringsanslag av 375 000 kronor. Sedan byggnadsstyrelsen anmält, att det för utförande av nämnda byggnadsarbeten anvisade anslaget visat sig otillräckligt, anvisades å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1944/45 ytterligare 75 000 kronor för ändamålet.

Genom beslut den 8 juni 1945 bemyndigade Kungl. Maj:t byggnadsstyrelsen att för verkställande av utredning rörande ombyggnad av huvudbyggnaden å

egendomen Mogård disponera högst 1 800 kronor av reservationsanslaget till utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.

I skrivelse den 20 december 1945 har nu byggnadsstyrelsen — med överlämnande av fem av länsarkitektkontoret i Linköping upprättade, den 30 augusti, den 1 september, den 22 november samt den 21 december 1945 dagtecknade ritningar — gjort framställning om utverkande för nästa budgetår av ett anslag av 312 500 kronor för om- och nybyggnadsarbeten å Mogård. Byggnadsstyrelsen har därvid anfört följande.

Av det av 1943 års riksdag anvisade anslaget å 375 000 kronor beräknades 10 000 kronor för vissa ändringsarbeten inom den befintliga huvudbyggnaden. Dessa arbeten avsågo att provisoriskt iordningställa byggnaden så, att den skulle kunna användas de första åren efter det skolan tagits i bruk, och beräknades icke omfatta mera avsevärda ändringsarbeten. Däremot avsågs att senast i samband med anstaltens övertagande av lantbruket våren 1948 en genomgripande ombyggnad med full modernisering av köksavdelningen, anordnande av vissa personalbostäder samt övervåningens iordningställande till förläggning för kvinnliga skyddslingar skulle äga rum.

Av olika anledningar har emellertid färdigställandet av nybyggnaderna å Mogård blivit fördröjt och ha några ombyggnadsarbeten inom huvudbyggnaden icke utförts. På grund härav kan dövstumskolans i Gävle förflyttning till Mogård icke beräknas ske förrän våren eller försommaren 1946. Vid denna tidpunkt beräknas antalet skyddslingar uppgå till minst 70 och anstaltens befattningshavare till omkring 20 personer. Med anledning härav torde det vara ofrånkomligt att omedelbart iordningställa köksavdelningen samt bereda utrymme för anstaltens kvinnliga skyddslingar. Den utredning, som byggnadsstyrelsen vidtagit i samråd med skolöverstyrelsen, har givit vid handen, att anordnandet av förläggningsutrymmen inom huvudbyggnadens övervåning icke kan anses försvarligt. Utrymme kräves för omkring 30 skyddslingar, och att förlägga dessa till övervåningen i ett trähus med dåliga utrymningsmöjligheter kan ur brandsäkerhetssynpunkt icke tillstyrkas, i all synnerhet då fråga är om döva och psykiskt efterblivna, som icke kunna alarmeras och dirigeras på vanligt sätt.

Styrelsen har därför i samråd med skolöverstyrelsen kommit till den uppfattningen, att huvudbyggnaden lämpligen bör tagas i anspråk för köks- och matsalsavdelningar, arbetssalar samt personalbostäder. För de kvinnliga skyddslingarna torde i stället böra uppföras en särskild nybyggnad. Denna nybyggnad avses förlagd framför huvudbyggnaden mitt emot det nya skolhemmet. Byggnaden bör lämpligen uppföras av sten och till två våningars höjd och inrymma 12 sovrum för skyddslingar jämte erforderliga bilokaler.

Vidare torde vissa smärre reparationer böra vidtagas inom trädgårdsmästarbostaden för att möjliggöra, att denna ytterligare någon tid framåt skall kunna användas för sitt ändamål. Huset är emellertid av så dålig beskaffenhet, att mera omfattande åtgärder för dess istandsättande för längre tid icke synas böra komma i fråga.

De sålunda föreslagna åtgärderna belysas av fem utav länsarkitektkontoret i Linköping upprättade ritningar. Styrelsen har beräknat kostnaderna här för till följande belopp: för ombyggnadsarbeten inom huvudbyggnaden 100 000 kronor, varav 10 000 kronor finnas tillgängliga ur tidigare beviljat anslag, för nybyggnad av bostadshus för kvinnliga skyddslingar 220 000 kronor samt för reparationer inom trädgårdsmästarbostaden 2 500 kronor.

Då de föreslagna arbetena enligt vad skolöverstyrelsen framhållit böra vidtagas snarast möjligt, får byggnadsstyrelsen med stöd av vad sålunda anförts hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1946 års riksdag att till byggnadsarbeten vid Mogårds dövstumskola för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av (100 000 — 10 000 + 220 000 + 2 500 =) 312 500 kronor.

Departementschefen.

På förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1945: 221 har 1945 års riksdag upphävt det år 1942 fattade beslutet om nedläggande av en av de fyra upptagnings-skolorna för dövstumma och beslutat, att fyra sådana skolor tills vidare skola bibehållas. Härvid har även fastslagits, att dövstumskolorna i Lund, Vänersborg och Härnösand alltjämt skola bibehållas å sina nuvarande förläggningssorter. I fråga om östra dövstumskoldistriktets upptagnings-skola har lämnats öppet, huruvida den skall kvarbliva å Manilla eller flyttas till Gävle eller till ort i Stockholms närhet. I nämnda proposition framhöll min företrädare i ämbetet, att slutlig ställning till frågan om den framtida förläggningen av östra dövstumskoldistriktets upptagnings-skola borde tagas först sedan ytterligare undersökningar gjorts rörande möjligheterna att disponera dövstumskolbyggnaden i Gävle för annat ändamål än dövstumundervisningen. Manillaskolans kvarblivande på den nuvarande förläggningsplatsen eller dess förflyttning till annan ort i Stockholms närhet fann departementschefen försvarbar endast under förutsättning, att skol-lokalerna i Gävle kunde erhålla annan lämplig användning.

1945 års seminariesakkunniga ha i ett nyligen avgivet betänkande framlagt förslag om inrättande av tre nya folkskoleseminarier, förlagda till Gävle, Hälsingborg och Stockholm. Enligt de sakkunnigas förslag skall den nuvarande dövstumskolbyggnaden i Gävle, vilken beräknas bliva ledig instundande sommar genom vårdanstaltens för dövstumma förflyttning till egendomen Mogård, tagas i anspråk för det till Gävle förlagda seminariet. De sakkunnigas betänkande är för närvarande föremål för remissbehandling. Jag anser mig emellertid vid bedömandet av 1945 års dövstumutrednings nu föreliggande förslag om anvisande av medel till en provisorisk restaurering av manillaskolan kunna räkna med att dövstumskolbyggnaden i Gävle kommer att tagas i anspråk för seminarieorganisationen och att frågan om manillaskolans förläggning till Gävle därför kan avföras från dagordningen.

Vid sin prövning av frågan om förläggningen av östra distriktets upptagnings-skola har dövstumutredningen — som synes ha utgått från att dövstumskolbyggnaden i Gävle kommer att tagas i anspråk för folkskoleseminarieorganisationen — kommit till den uppfattningen, att uppförande av nybyggnad för skolan på annan plats än Djurgården i Stockholm eller dess förorter avgjort är att föredraga framför en ombyggnad. Vägande skäl ha enligt min mening anförts härför. Slutlig ståndpunkt till denna fråga torde emellertid böra tagas först i samband med prövningen av det förslag till nybyggnad, som är att förvänta från utredningen.

Med hänsyn till beskaffenheten av de lokaler, som manillaskolan för närvarande erbjuder, finner jag det erforderligt, att en provisorisk reparation och modernisering av desamma snarast vidtages i avvaktan på att förläggnings- och byggnadsfrågan vinner sin slutliga lösning. De av dövstumutredningen i sådant avseende föreslagna åtgärderna finner jag i likhet med skolöverstyrelsen och byggnadsstyrelsen påkallade, varför jag tillstyrker, att medel anvisas för ändamålet. Av de beräknade kostnaderna, 80 000 kronor, avse 4 000 kronor utgifter för anskaffande av skåp åt eleverna. Kostnaderna för detta ändamål torde få bestridas från dövstumskolornas omkostnadsanslag, medan 76 000 kronor torde böra anvisas såsom investeringsanslag för nästa budgetår.

Då beslut år 1943 fattades om inköp av egendomen Mogård till förläggningsplats för vårdanstalten för dövstumma med komplicerat lyte, beräknades, att kostnaderna för sådana under de närmaste åren erforderliga byggnadsarbeten å egendomen, för vilka medel hitintills icke anvisats, skulle uppgå till omkring 150 000 kronor. Det är beklagligt, att kostnaderna för de byggnadsarbeten, som nu föreslagits av byggnadsstyrelsen, avsevärt överstiga de kostnader, som man tidigare haft anledning räkna med. De föreslagna byggnadsåtgärderna synas emellertid ofrånkomliga. Jag förordar därför, att medel för ändamålet beräknas för nästa budgetår med av byggnadsstyrelsen äskat belopp, 312 500 kronor.

Till byggnadsarbeten å Manilla och å Mogård beräknar jag sålunda för nästa budgetår (76 000 + 312 500 =) 388 500 kronor eller i avrundat tal 390 000 kronor. Jag förordar, att ett investeringsanslag till Om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna för nästa budgetår anvisas med sistnämnda belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna*
för budgetåret 1946/47 å kapitalbudgeten under statens
allmänna fastighetsfond anvisa ett *investeringsanslag*
av kronor 390 000.

2. Reparationsarbeten å nomadskolanläggningen i Änge.

Efter förslag av Kungl. Maj:t (statsverkspropositionen, kapitalbudgeten, bilaga 6, punkten 9) anvisade 1944 års riksdag (skrivelsen nr 133) till inköp av nomadskolanläggningen i Änge ett investeringsanslag av 230 000 kronor. Av anslaget avsåg 30 000 kronor reparationskostnad och återstoden köpeskillning.

Sedermera anbefallde Kungl. Maj:t genom beslut den 15 juni 1944 nomadskolbyggnadskommittén för Jämtlands län att, med beaktande av vad chefen för ecklesiastikdepartementet under nämnda punkt anför, å statens vägnar med svenska missionssällskapet i egenskap av ägare till nomadskol-

anläggningen i Änge skyndsamt träffa preliminärt avtal angående förvärvande av nämnda skolanläggning samt att därefter underställa avtalet Kungl. Maj:t för godkännande.

Med skrivelse den 21 november 1945 överlämnade kommittén bestyrkt avskrift av ett den 12 maj och den 1 november 1945 dagtecknat avtal om förvärv för statens räkning av ifrågavarande fastighet med därå befintliga byggnader och anläggningar för en köpeskilling av 200 000 kronor och på villkor, bland annat, att ett med fastigheten sammanhängande skogsskifte på statens bekostnad avstyckades för sammanläggning med angränsande stamfastighet samt att staten bestrede lagfartskostnaderna å köpet.

Genom beslut den 1 mars 1946 godkände Kungl. Maj:t det träffade avtalet samt bemyndigade byggnadsstyrelsen att för utbetalning till nomadskolbyggnadskommittén av ifrågavarande investeringsanslag disponera 200 000 kronor. Nomadskolbyggnadskommittén anbefalldes därjämte att utan dröjsmål slutföra köpet samt vidtaga vederbörliga åtgärder för nämnda avstyckning och för lagfarts vinnande.

I skrivelse den 25 januari 1946 har *nomadskolbyggnadskommittén* hemställt om anvisande av ytterligare 23 000 kronor utöver tidigare anvisade 30 000 kronor för reparationsarbeten å ifrågavarande nomadskolanläggning. Kommittén har därvid anfört följande.

Kommittén lät år 1942 upprätta ett värderingsinstrument beträffande erforderliga reparationer och kom då till en kostnad av 37 500 kronor. Kommittén begärde dock endast 35 000 kronor för ändamålet. Sedan nu preliminärt avtal träffats om köp av anläggningen, har kommittén låtit länsarkitekten i Östersund ånyo uppgöra kostnadsförslag till erforderliga reparationer. Denne har därvid kommit till en kostnad med nuvarande priser av 44 150 kronor. Vederbörande hälsovårdsnämnd kräver dessutom, att avloppsledningen från anläggningen anordnas efter hälsovårdens krav. Kostnaden härför beräknas till 4 000 kronor. Vidare måste dräneringar utföras å tomten och barnens lekplan och väganläggningarna förbättras, när allt sådant fått förfalla. Byggnaderna ha ej under årtionden underhållits. Kostnaderna för dräneringar och planering, inberäknat reparation av staket å tomten, beräknas till 2 000 kronor.

Nomadskolbyggnadskommittén anser, att någon inskränkning av de i 1942 års värderingsprotokoll påsynade reparationerna ej kan ske. Pannorna i skolhemmet äro sönderbrända och utdömda av brandsyn. Bastu är en vid nutida skolhem ofrånkomlig sak, likaså piskbalkong m. m. I skolhuset bör värmepannan också utbytas, enär den är både utbränd och otillräcklig. I lärarbostaden erfordras ny spis.

Kommittén har vidare haft en del utgifter för köpet av anläggningen och kommer säkerligen att få flera åt lantmätare, arkitekter m. fl. Denna post kan i runt tal beräknas till 3 000 kronor.

För att sätta nomadskolanläggningen i Änge i ändamålsenligt skick skulle sålunda i runt tal behövas 53 000 kronor, varav 30 000 kronor redan anvisats. Kommittén får sålunda hemställa om anvisande av ytterligare 23 000 kronor. Vidare hemställer kommittén om uppdrag att snarast påbörja reparationsarbetena.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår anvisades år 1944 under anslagsrubriken »Inköp av nomadskolanläggningen i Änge» 30 000 kronor till vissa reparationsarbeten å nämnda anläggning. Nomadskolbyggnadskommittén hade uppskattat kostnaderna för enligt dess mening erforderliga reparationsarbeten till 37 500 kronor, men föredragande departementschefen ansåg för sin del, att under dåvarande förhållanden härför borde anslås endast 30 000 kronor. Förnyad sakkunnig besiktning av anläggningen har emellertid nu givit till resultat, att de tidigare uppgjorda reparationsplanerna och kostnadskalkylerna måst revideras och att ett belopp av sammanlagt 50 000 kronor skulle behöva anslås till reparations- och förbättringsarbeten å nomadskolanläggningen i Änge för att denna skall bli av samma goda kvalitet som övriga nomadskolor. Härtill komma vissa lantmåteri-, arkitekt- och kommittékostnader, av byggnadskommittén uppskattade till 3 000 kronor.

Med hänsyn till vad i ärendet anförts har jag ansett mig böra tillstyrka bifall till nu föreliggande framställning. Kostnadsberäkningen har icke givit mig anledning till annan erinran än att det erforderliga beloppet synes böra — för vinnande av erforderlig marginal — avrundas uppåt till 25 000 kronor. Lämpligen synes detta belopp böra anvisas under samma anslagsrubrik som de för reparationsarbeten förut anvisade medlen.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inköp av nomadskolanläggningen i Änge* för budgetåret 1946/47 å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag
av kronor 25 000.

3. Statsbidrag till undervisningslokaler för folkskoleväsendet i Håtuna och Håbo-Tibble skoldistrikt.

Till Kungl. Maj:ts prövning föreligger fråga om beviljande av statsbidrag för nya undervisningslokaler i *Håtuna och Håbo-Tibble skoldistrikt* i Uppsala län, oaktat byggnadsföretaget påbörjats, innan beslut i statsbidragsfrågan meddelats av Kungl. Maj:t. Likartade ärenden ha tidigare framlagts för riksdagen i propositionerna 1938: 287 (Stockholms och Tofta skoldistrikt), 1939: 39 (Torps och Ytterhogdals skoldistrikt), 1940: 155 (Hjortsberga skoldistrikt), 1942 års åttonde huvudtitel, punkten 154 (Södra Åsarps skoldistrikt) samt 1945 års åttonde huvudtitel, punkten 176 (Degerfors skoldistrikt och Östra Ljungby skoldistrikt). Här må erinras, att såsom förutsättning för erhållande av statsbidrag till nya undervisningslokaler enligt kungörelsen 1936: 45 angående statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet (senaste lydelse se kungörelserna 1939: 363, 1940: 431 och 853 samt 1942: 625, 1943: 398 och 1944: 444) i dess ursprungliga lydelse gällde, att Kungl. Maj:t eller — i fall då den högsta kostnadssumma, varå stats

bidrag finge beräknas, ej överstege 10 000 kronor — länsstyrelsen lämnat tillstånd till byggnadsföretagets utförande. Enligt författningsändring, som trätt i kraft den 1 juli 1940, erfordrades Kungl. Maj:ts tillstånd oavsett högsta kostnadssummans storlek. Ett liknande stadgande har upptagits i kungörelsen 1945:882 angående statsbidrag till byggnadsarbeten för folkskoleväsendet, vilken kungörelse trätt i kraft den 1 januari 1946. Där stadgas nämligen, att byggnadsarbete, för vilket statsbidrag avses skola utgå, icke må igångsättas, innan Kungl. Maj:ts beslut i statsbidragsfrågan föreligger. Vidare må i anledning av riksdagens skrivelse 1938:290 nämnas, att skolöverstyrelsen i cirkulärskrivelse den 30 september 1938 till samtliga folkskolestyrelser och skolråd fäst uppmärksamheten på att statsbidrag enligt förstnämnda kungörelse icke kunde påräknas, om byggnadsföretaget igångsattes utan avvaktan på beslut av vederbörande statliga myndighet.

Av handlingarna inhämtas följande:

Inom Håtuna och Håbo-Tibble skoldistrikt upprätthålles bland annat Håtuna kyrkskola, anordnad enligt andra B-formen utom beträffande klass 7, som centraliserats till annan skola i distriktet. Skolhuset vid Håtuna kyrka innehöll före läsåret 1945/46 å nedre botten en skolsal med biutrymmen och en lärarbostad om tre rum och kök samt en trappa upp slöjdsal och kommunalrum. På småskolestadiet undervisades barnen från Håtuna kyrkskolas skolområde till och med läsåret 1943/44 i Nyborgs småskola, som därefter nedlades, enär skolhuset, inrymmande en lärosal samt lärarbostad om två rum och kök, befann sig i dåligt skick. En fortsatt användning av skolhuset för undervisnings- respektive bostadsändamål skulle ha krävt en fullständig modernisering, kostnadsberäknad till cirka 25 000 kronor. I brist på lämplig småskolesal förlades därför under läsåret 1944/45 småskolavdelningens undervisning efter medgivande av vederbörande folkskolinspektör provisoriskt till kommunalrummet i Håtuna kyrkskolas byggnad. Under år 1944 uppförde skoldistriktet ny lärarbostad, varigenom lärarbostaden i Håtuna kyrkskola blev obehövlig.

Skolrådet i distriktet beslöt den 11 juni 1945, att lärarbostaden i Håtuna kyrkskola skulle ombyggas till lärosal med biutrymmen i enlighet med utarbetade ritningar för en beräknad kostnad av 5 804 kronor, för vilken statsbidrag skulle sökas efter en kostnad av 5 000 kronor. Byggnadsarbetet skulle utföras under sommaren 1945, så att skollokalerna kunde tagas i bruk vid början av höstterminen samma år.

Beslutet godkändes samma dag av *kyrkostämman*, varefter byggnadsarbetet igångsattes den 15 juni 1945. Den 15 augusti 1945 var ombyggnaden färdig och den nya lärosalen togs i bruk från och med höstterminen 1945.

I till länsstyrelsen ingiven underdånig ansökning, dagtecknad den 26 juni 1945, anhöll skolrådet under åberopande av kungörelsen 1936:45 dels om tillstånd att utföra ifrågavarande byggnadsarbeten, dels ock om statsbidrag till kostnaderna för byggnadsföretaget. Skolrådet uppgav därvid tillika, att byggnadsföretaget var brådskande och måste utföras under sommaren 1945.

I avgivet yttrande tillstyrkte *vederbörande folkskolinspektör* ansökningen.

Länsstyrelsen överlämnade med skrivelse den 8 augusti 1945 handlingarna i ärendet till skolöverstyrelsen med tillstyrkan om bifall till ansökningen.

Skolöverstyrelsen, som i ärendet hört sin arkitekt, har i utlåtande den 26 oktober 1945 hemställt, att statsbidrag måtte få utgå till byggnadsföretaget, under förutsättning att detsamma utförts i huvudsaklig överensstämmelse med i ärendet företedd ritning samt att viss av överstyrelsens arkitekt föreslagen ändring genomfördes. Överstyrelsen har därvid anfört bland annat följande.

Överstyrelsen har på grund av Kungl. Maj:ts beslut den 22 september 1938 genom cirkulärskrivelse den 30 september 1938 till samtliga folkskolestyrelser och skolråd fästat de lokala skolmyndigheternas uppmärksamhet på att statsbidrag till anskaffande av nya undervisningslokaler jämlikt kungörelsen den 6 mars 1936, nr 45, angående statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet icke kan påräknas, därest byggnadsföretaget igångsättes utan vederbörligt tillstånd. I nu föreliggande fall har överstyrelsen dock ej något att erinra mot att skoldistriktet beredes möjlighet att erhålla statsbidrag, trots att byggnadsföretaget igångsatts utan sådant tillstånd, med hänsyn till att stort behov förelåg av de nya lokalerna samt då kostnaden är ringa och skoldistriktet antagligen med hänsyn härtill ej tillräckligt satt sig in i gällande statsbidragsbestämmelser.

Folkskolinspektören har sedermera till ecklesiastikdepartementet inkommit med en skrift i ärendet, vari anförts följande.

Ritning jämte arbetsbeskrivning och kostnadsberäkningar för byggnadsföretaget uppgjordes under vintern 1944/45. Ansökan om statsbidrag ingavs till mig i mars 1945. I samband därmed vidtalades byggmästare, målare och andra fackmän att under sommaren 1945 utföra arbetet, och material anskaffades, detta med hänsyn till frågans brådskande natur. Skoldistriktet hyste tydligen den förvissningen, att beslut om statsbidrag skulle föreligga vid den tidpunkt på högsommaren, då arbetet måste igångsättas för att vara färdigt vid höstterminens början. Då jag erhöll ansökningen, stod det klart, att vissa kompletteringar voro nödvändiga. Jag besökte därför personligen skolöverstyrelsen, varvid prövningen av lokalbehovet avgjordes och överenskommelse träffades angående nödiga kompletteringar, varpå handlingarna återsändes till skoldistriktet. Kompletteringarna gällde vissa mindre ändringar i ritningen och arbetsbeskrivningen jämte upptagande av en viss summa för den gamla, nu ur bruk varande skolsalen i Nyborg, detta sista huvudsakligen för att kunna nedbringa den redan förut ytterst låga kostnadssumman till jämnt 5 000 kronor för undvikande av en statsbidragsutbetalning under 25 år. Dessa ändringar drogo likväl med sig nya beslut av skoldistriktet, vilket allt krävde en viss tid. När ansökningen sedan återkom, var densamma åsatt ett nytt datum, vilket också gäller den kompletterade arbetsbeskrivningen. Då sålunda alla förberedelser för den lilla byggnationen hade vidtagits och det var ytterst angeläget att få en bättre lärosal för småskolan, påbörjades arbetet under sommaren utan att skolrådet hade fullt klart för sig risken av att påbörja detsamma, innan frågan om statsbidrag var avgjord. Vid inspektion, som företogs under oktober 1945, kunde jag konstatera, att den nya lärosalen, som likväl då icke var fullt färdig, var av utmärkt beskaffenhet. Någon officiell avsyning har givetvis icke skett. Av det sagda framgår, att skoldistriktet handlat i god tro och av intresse för skolan, även om icke de formella villkor, som författningen föreskriver, i allo blivit uppfyllda.

Departementschefen.

Vad i ärendet förekommit synes mig tala för att statsbidrag bör utgå till ifrågavarande byggnadsföretag, oaktat att skoldistriktet ej iakttagit den för ärendets handläggning stadgade ordningen. Härför läser riksdagens medverkan vara erforderlig. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att statsbidrag må utgå till förutnämnda byggnadsföretag, utan hinder av att detsamma påbörjats, innan beslut i statsbidragsfrågan meddelats.

Vad departemenschefen sålunda under punkterna 1—3 hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gösta Sandberg.